

Open Access pályázati rendszer technikai megvalósítása és a szerzők támogatása a Szegedi Tudományegyetemen

Muzs Krisztina
SZTE Klebelsberg Könyvtár
krisztina.muzs@ek.szte.hu

Molnár Tamás
SZTE Klebelsberg Könyvtár
tamas.molnar@ek.szte.hu

Hoczopán Szabolcs
SZTE Klebelsberg Könyvtár
szabolcs.hoczopan@ek.szte.hu

Abstract

A Szegedi Tudományegyetem Open Access stratégiájának meghatározó része a támogatás nyújtása a szerzők nyílt hozzáférésű publikációinak közzéadási díjának fedezéséhez, a megfelelő folyóirat kiválasztásához illetve a szerzői támogatás biztosítása. Egy Szegedi Tudományegyetem méretű intézményben a saját büdzséből fizetett, vagy konzorcionális forrásból fedezett publikációs költségek, illetve az eleve nyílt hozzáférésűnek szánt cikkeken felül, a rendelkezésünkre álló, egyre növekvő számú, opcionális (Read and Publish) Open Access közzéadási lehetőség adminisztrációja komoly kihívás a munkafolyamatba bevont kollégák számára. Nemcsak a ténylegesen elfogadott közlemények igénylik kollégáink figyelmét, de a készülöben és az utánkövetés alatt lévők is, szigorú összhangban az intézményi Open Access támogatási szabállyal.

A szerteágazó feladatok ellátásához szükségünk volt egy online adminisztrációs rendszere, mely számos automatizmussal könnyíti meg kollégáink munkáját, és minden számunkra fontos funkciót egy felületen tesz elérhetővé a támogatási döntéshozatal előkészítésétől kezdve a pénzügyi adminisztráción keresztül a publikációk utánkövetéséig. A rendszer szükségszerűen összehangolva működik az egyes kiadók saját online Open Access adminisztrációs felületével, máskülönben nagyon hamar elvesznénk az adatok tengerében. Az adminisztrációs rendszer része a Szegedi Tudományegyetem publikálás támogató felületének, a Szerzői Eszköztárnak.

The main part of the University of Szeged Open Access strategy is the provision of support for the payment of APCs, the selection of the appropriate journal and the author support. In an institution like the University of Szeged, where publishing costs are paid from several budgets or covered by many consortium contracts, and in addition the Open Access born articles, the administration of the increasing number of optional Open Access possibilities is a serious challenge for the colleagues involved in the workflow. Of course not only the accepted publications requiring the attention of our colleagues, but also the under preparation articles and the follow-ups, in strict accordance with the institutional Open Access policy.

In order to perform diverse tasks, we needed an administrative system that facilitates the work of our colleagues with a number of automations and provide every important function for us, from the preparation of decision making through financial administration to the follow-up. The system will necessarily work with each publisher's own Open Access administration interface, otherwise we would be lost in the sea of data very soon. The administration system is part of the so-called Author's Toolbox, which provide more and more author support services for the University of Szeged.

Keywords: open access, Article Processing Charge, Read and Publish, institutional author support

1. A szerzők támogatása

Az SZTE Klebelsberg Könyvtár 2015-ben kezdte meg a Szerzői Eszköztár¹ projekt keretében az egyetem szerzőinek publikációs támogatását. A Szerzői Eszköztár valójában egy folyamatosan bővülő "szolgáltatás csokor" melyben az egyetem szerzőit kívánjuk segíteni a publikációs folyamat során felmerülő problémák megoldásában. Természetesen senki helyett nem írjuk meg a cikkét, de segítséget nyújtunk a folyóirat kiválasztásban, publikációs workshopok szervezésében, az előzetes lektorálásban, plágiumellenőrzésben, a publikációs költség fedezésében, a repozitálásban, az MTMT feltöltésben és a szerző jogi kérdésekben².

Az utóbbi időben a szerzőket támogató szolgáltatásaink mellett elindítottuk a szerkesztőségeket támogató szolgáltatásainkat, melynek keretében Open Journal System alapú folyóirat platformot, és technikai támogatást biztosítunk az egyetemi folyóiratok számára, hogy szabályos Open Access folyóiratként jelenhessenek meg. A platformon futó folyóiratok esetében a megszülető cikkeket digitális objektum azonosítóval, és ezzel plágiumvédelemmel látjuk el. A szerkesztőségek kérésére a folyóiratplatformunkat összekötöttük a CrossCheck plágiumellenőrző rendszerrel is, így akár minden a szerzők által beküldött cikk, automatikusan plágiumellenőrzésen is áteshet. Az esetlegesen felmerülő szerzői jogi ügyletek rendezésére az egyetem a Copyright Clearance Centerrel áll kapcsolatban, hogy az esetlegesen az egyetem szerzői által benyújtott cikkekben szereplő külső forrásból felhasznált ábrákra, szövegrészekre stb. gördülékenyen tudjunk újrafelhasználási engedélyeket szerezni³.

Magának a publikációs támogatási programnak a következő alapvető céljai vannak: segíteni a szerzőket a nyílt publikációk megjelentetésében, az ügyintézés gyorsítása, az SZTE láthatóságának növelése, a nemzetközi rangsorokban való

1 Keveházi Katalin. Nyílt hozzáférés a gyakorlatban. *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás* 63. 5. sz. (2016.), 193-197.

2 Dr. Meskó Eszter. Kutatást támogató könyvtár, a tartalomszolgáltatástól a tartalomgazdaságig. *Networkshop 2016 konferencia, Tartalomszolgáltatások*
<https://kifu.videotorium.hu/hu/recordings/12958/kutatast-tamogato-konyvtar-a-tartalomszolgáltatastol-a-tartalom-gazdasagig>

3 <http://szerzoknek.ek.szte.hu>

előrelépés elősegítése, az MTMT feltöltöttségének javítása és általánosságban az Open Access ügyének támogatása.

Az utóbbi években azt tapasztaltuk, hogy az Open Access publikációk körüli adminisztráció legalább annyira munkaigényes, mint az előfizetések intézése. Az egyetlen szervként, ami intézményi szinten vállalja fel a nyílt hozzáférés adminisztrációját, a kiadók számára a Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Kuno Könyvtára vált az elsődleges kapcsolattartóvá, így azok az esetek többségében nem csak azokkal a beküldött cikkekkel keresnek meg minket, melyek szigorúan véve a támogatási körünkbe tartoznak, hanem minden egyetemi publikációval kapcsolatban. Tulajdonképpen annak köszönhetően, hogy a tagsági szerződéseket könyvtárként kötöttük meg a kiadókkal, rálátást nyertünk majdnem minden, az egyetemen megszülető Open Access, vagy potenciálisan azzá alakítható publikációra.

2. Open Access támogatási feltételek

A fentiekből következően az elsődleges feladatunk, hogy még a kiadói rendszerben megfelelő irányba indítsuk el a cikkek ügyintézését: a központilag támogatott publikációkat a könyvtár kiadói adminisztrációs rendszerben kialakított munkaterülete felé, a többit pedig a szerzők felé irányítva. Ahhoz, hogy pontosan tudjuk, melyik feltöltéssel mi a teendők, szükségünk volt egy átfogó egyetemi Open Access adminisztrációs rendszerre, amely már előzetesen minden adatot tartalmaz a gyors döntéshozatalhoz.

Az egyetemi Open Access támogatást az intézmény olyan feltételekhez kötötte, melyek mind a szerzőknek, mind az egyetemnek hasznosak. A feltételek ugyan folyamatosan változnak, követve az új lehetőségeket, igényeket és kihívásokat, de alapvetően az alábbi pontokkal kezdtük meg a munkát: a folyóiratnak tiszta Open Accessnek és Q1-Q2 besorolásúnak kell lennie. A levelező szerzőnek SZTE-s affiliációjának kell lennie, a cikket SZTE-es email címmel kell feltölteni, az SZTE-s társszerzők arányának magasabbnak kell lennie 50%-nál, a szerzők 2014 óta megjelent publikációinak szerepelnie kell az MTMT-ben és a repozitóriumban. A szabályok egyértelmű célokat szolgálnak: a célfolyóiratok első két kvartilise elősegíti a szerzőknek az idézetek megfelelő számát, ami az egyetem érdeke is, az SZTE-s email cím egyértelműsíti az affiliációt. Az MTMT és a repozitórium minél alaposabb feltöltöttsége pedig a szerző és az intézmény közös érdeke.

3. A Read and Publish szerződések beillesztése

A feltételeket folyamatosan alakítják azok a Read and Publish⁴ publikációs szerződések, amelyeket az egyetem köt az EISZ konzorciumon keresztül. Ezen szerződések, összehasonlítva a korábbi, egyetemünk által kötött szerződésekkel a Gold Open Access kiadókkal, nagyon kedvezményes és nagyszámú publikációs lehetőséget biztosítanak, a tiszta Open Access-en felül a hibrid típusú folyóiratokban is⁵.

4 Az olvasáshoz és a nyílt publikáláshoz való jogot egyben kezelő szerződés a kiadókkal

5 Dér Ádám. Könyvtári és konzorciumi kezdeményezések az Open Access átállás elősegítése érdekében. *ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár, Hagyományok és kihívások VI.*
<http://videotorium.hu/hu/recordings/26100>

Már a kezdetekkor alapvető döntést kellett hoznunk. A R&P szerződéseknek nem feltétlenül kellett volna betagozódniuk a már megkezdett OA programunkba, működhetek volna függetlenül, felhasználási feltételek nélkül. Azonban azt tapasztaltuk, hogy az OA adminisztrációs felületek (dashboard) kezelésére ugyanúgy könyvtári munkaerőt kell dedikálnunk, ráadásul rengeteg extra feladatot jelent a szerzők folyamatos tájékoztatása. Így az tűnt a logikus lépésnek, hogy a meglévő struktúrába illesztünk be minden elérhetővé vált új forrást.

2018-ban ezek a típusú szerződések még kuriózumnak számítottak, így a fenti feltételrendszerben egyfajta kivételként szerepeltettük őket, hiszen nem tiszta Open Access kiadókról beszélhettünk, és a rendelkezésre bocsájtott publikációs kereteket igyekezni kellett kitölteni. Időnként a folyóirat színvonalából is engedtünk, hogy ne menjen veszendőbe a rendelkezésre álló OA kvóta.

A 2019-es évre annyi Read and Publish típusú szerződést kötött a Szegedi Tudományegyetem az EISZ konzorciumon keresztül, hogy számszerűleg sokkal több Open Access publikálási lehetőséghez jutottunk hozzá, mint amennyit a hagyományos Gold OA vonalon fedezni tudtunk volna. Így az vált kihívássá, hogy a rendelkezésre álló kereteket hasznosan töltsük ki, valamint ne menjen veszendőbe egyetlen APC sem⁶. Az első nagyobb kiadói szerződés, mely azonnal átütő sikerrel indult az SZTE-n, a Springer Nature-rel kötött volt⁷.

Nyilvánvalóvá vált, hogy a korábbi gyakorlat, amikor kivételként, eseti elbírálással kezeltük a Read and Publish típusú publikálási igényeket, nem tartható tovább, hiszen az arányokat tekintve komoly eltolódás történt. Az eredetileg tiszta nyílt hozzáférésű folyóiratokra kidolgozott szabályokat nem akartuk megváltoztatni. Ezeket a roppant drága APC-eket⁸ a tiszta OA folyóiratokban továbbra is csak komoly előzetes szűrést követően, az egyetem érdekeit szem előtt tartva akartuk átvállalni a szerzőktől. A költségkimélőbb R&P kvótákat viszont maradéktalanul fel szeretnénk volna használni, minél több szerzőt bevonva ezzel a programba. Emiatt megfogalmaztunk egy második szabályrendszert, ahol engedményeket tettünk az előzőekhez képest. A folyóiratok besorolását tekintve a harmadik kvartilisbe tartozó címeket is elfogadtuk, az SZTE-s szerzők arányát pedig mindössze 30%-ban határoztuk meg. A választóvonal a két szabályrendszer között a megkötött R&P szerződések mentén húzódik, szerzőinket gyakran tájékoztatni kell, hiszen könnyedén elveszhetnek az információk tengerében.

Az új "APC állományok" használatba vételekor nagyon hamar kiderült, hogy ezúttal az Open Access szerzői igényeket nem elég passzívan várni. Minden tájékoztatási erőfeszítésünk ellenére sok szerző nem értesült a lehetőségekről, vagy nem tudja hogyan kell élni velük. Sok esetben, egy cikk elfogadásáról szóló kiadói értesítést

6 <http://eisz.mtak.hu/index.php/hu/open-access.html>

7 <http://eisz.mtak.hu/index.php/hu/open-access/286-open-access-megallapodas-a-springer-nature-kiadoval.html>

8 Article Processing Charge. A nyílt hozzáférésű folyóiratok esetében a cikk megjelenítéséért felszámított eljárás díj.

kézhez véve azt tapasztaljuk – a később bemutatandó Open Access pályázati rendszerünkben –, hogy a szerző nem pályázott előzetesen. Feltehetőleg nem értesült az OA lehetőségről, vagy félreértette a kiadói tájékoztatást. Ilyenkor egyenként megkeressük őket, ismertetve a publikálási lehetőségeket és azok feltételeit.

4. Open Access adminisztrációs rendszer

A fentiekből kiolvasható, hogy az Open Access munkacsoportunknak nem csak a pályázatot igénylő, egyértelműen más forrást használó, hanem a feltehetőleg hozzánk tartozó igényeket is kezelnie kell. Egy ilyen teljes intézményt átfogó adminisztráció elképzelhetetlen lenne, ha nem állna rendelkezésünkre egy olyan saját fejlesztésű rendszer, amely összeköti az összes résztvevőt, lehetővé téve a pályázatok adminisztrálását, a megszületett cikkek utánkötését, valamint segítve a pénzügyi és APC adminisztrációt, abból fakadóan, hogy minden adatot egy felületen tárol. A szerző ebben a rendszerben szerkeszti és nyújtja be pályázatát, illetve az esetleges hiánypótlást, majd ezt követően a könyvtáros kollégák elvégzik a döntéselőkészítő ellenőrzést, hogy az egyetem felső vezetése meg tudja hozni a döntést. Így amikor egy kiadótól értesítés érkezik egy SZTE affiliációjú OA vagy potenciálisan Open Access cikk elfogadásáról, a munkacsoport tagjai már pontosan tudják, hogy adott cikket elutasítani, jóváhagyni kell, esetleg a szerzőt kell megkeresni tájékoztatás céljából. A pályázatokon minden olyan adatot bekérünk a szerzőktől, ami a pályázati feltételek ellenőrzését lehetővé teszi, úgymint a folyóirat adatai, az APC várható összege, a szerzők MTMT, Scopus azonosítója illetve ORCID-ja.

Szegedi Tudományegyetem
Klebelsberg Kuno Könyvtára

Tisztelt Teszt Elek

Beadott pályázatának adatai

Azonosító	4458
Kérelmező neve	Teszt Elek
Kérelmező e-mail címe	szabolcs.hoczopan@ek.szte.hu
Kar	BBMK - Bartók Béla Művészeti Kar
Tanszék	Rézfúvós Tanszék
OA folyóirat címe	Open Access Journal
ISSN	0001-5350
Kiadó neve	OA Publishing
Publikáció címe	Open Publikáció
APC összege (Publikációs költség, a kiadó által használt devizában.)	2048 EUR
APC befizetés (várható) határideje	2019 / 11 / 28
Leadás időpontja	2019 / 11 / 01
Megjegyzés a pályázat elbírálójának	

Szerzők

Név	Affiliáció	Rendelkezik MTMT szerzői azonosítóval?	MTMT szerzői azonosító	Scopus Author ID	ORCID	Szerző típusa
Próba Szilárd	Összehasonlító Jogi Intézet	Igen	22221111		https://orcid.org/0000-3333-2222-3333	Első
Társszerző Pál	Élelmiszermérnöki Intézet	Igen	33331111		https://orcid.org/0000-3333-2222-1111	Nincs megadva
Teszt Elek	Rézfúvós Tanszék	Igen	11112222		https://orcid.org/0000-1111-2222-3333	Levelező

1. ábra Szerzői adatlap

A beérkező adatok alapján az OA munkacsoport adminisztrátora elkezdti a döntéselőkészítési adatolást. Megjelöli, hogy adott cikk melyik szerződés keretében, melyik szabályzat alapján lesz nyílt hozzáférésű. Leellenőrzi a megadott azonosítók alapján, hogy a szerzők cikkei fel vannak-e töltve az MTMT-be és a repositóriumba. A folyóirat esetében a Scopus és a Web of Science adatok alapján felviszik az adatlapra a kvartilis besorolást, ami a legfontosabb bírálati szempontunk.

SZTE Open Access

OA folyóirat címe
Open Access Journal

ISSN
0001-5350

Kiadó neve
OA Publishing

Membership
Igen

SJR
Q2

WOS
Q2

Publikáció címe
Open Publikáció

DOI

APC összege (Publikációs költség, a kiadó által használt devizában.)
2048

APC Devizanem
EUR

APC befizetés (várható) határideje
2019-11-28

Oldal tetejére

Megjegyzés a pályázat elbírálóinak

2.ábra Folyóirat adatlap

Amennyiben valamely feltételnek a szerző nem felel meg, pályázatát a könyvtári adminisztrátor elutasíthatja, ha csak hiánypótlásra van szükség, akkor visszaküldheti a szerzőnek szerkesztésre, pontosan megjelölve, milyen adatokat kérünk még feltölteni.

Előfordulhatnak kivételes esetek, például egy tudományterületen kevés nyílt hozzáférésű folyóirat érhető el és azok kvartilis besorolása is az általunk húzott határon billeg. Ebben az esetben az egyetemi felsővezetés automatikusan elutasítaná a pályázatot, azonban az űrlapba be lett építve egy szabadszöveges mező, ahol az ilyen jellegű kivételes pályázatokat meg tudjuk indokolni, adatokkal alátámasztani.

5. Döntéstámogatás

Ha lefutott a pályázat és a cikk megjelent, az OA munkacsoport munkája nem ér véget: a cikkek utóéletét is folyamatosan figyeljük, idézettségi szempontból. Erre a célra a megjelent cikkek DOI-jait⁹ gyűjtjük az adatbázisban, azokból építünk egy egyedi

9 Digital Object Identifier - digitális objektum azonosító

entitást az Elsevier Scival tudományometriai rendszerében. Ennek köszönhetően folyamatos rálátásunk van az általunk finanszírozott cikkek idézettségére, valamint hatására.

Bár a módszer működik, a DOI-k kézi gyűjtögetésénél professzionálisabb megoldásra volt szükségünk. Az utánkövetés egyszerűsítésére 2019 júniusától regisztráltuk magunkat a CrossRef FundRef adatbázisában. Az egyetem szerzőit arra kérjük, hogy a FundRef azonosítónkat rögzítsék a cikk feltöltésekor. Az így rögzített azonosító alapján a cikkeink már bármely bibliográfiai adatbázisból lekérdezhetők és elemezhetők lesznek.

Az elemzés és statisztikakészítés másik vonulata a pénzügyi utánkövetés. Mivel folyamatosan el kell számolnunk az egyetem felé az elköltött APC összegével, ezért természetesen az adatbázisba felvett APC összegek alapján folyamatos kimutatásokat készítünk. Az APC-k folyamatos monitorozásának a könyvelési szükségszerűségeen túl, döntéselőkészítő jelentősége is van. Amennyiben egy adott kiadónál a számlák összege, gyakorisága kiemelkedő, lehetőség szerint Open Access tagsági (membership) szerződést kötünk velük¹⁰. Ezzel a lépéssel a későbbi kifizetésekből kedvezményeket tudunk elérni, illetve az APC kifizetés idejét jelentősen redukálni tudjuk, ami a publikációs versenyben nem utolsó szempont.

Külön vonalat képvisel a pénzügyi adminisztrációnkban, hogy azon APC árakat is gyűjtjük, melyek Read and Publish szerződés keretében születő cikkekhez tartoznak. Nyilvánvaló, hogy itt klasszikus értelemben nem tudunk elszámolni a publikációs költségekkel, de egy-egy szerződés későbbi megítélésének szempontjából ez ugyanúgy fontos adat lehet, mint például a "Read" szerződési rész letöltési adatainak gyűjtése és elemzése.

6. Összefoglalás

A nyílt hozzáférésű publikációkkal kapcsolatosan nyilvánvalóan elképzelhető lenne másfajta ügyintézési módszer is, saját megoldásunkban nem titkoltan a központosított dokumentum beszerzési rendszerünket vettük alapul, ahol a központosított munkafolyamatban az SZTE Klebelsberg Könyvtár hozzáadott értéke az adminisztráció gyorsításában és az egyetemi szinten is jelentős mértékű megtakarításokban mutatkozik meg. A központosításnak hála, hasonló eredményeket érhetünk el publikációs vonalon, bár a centralizáció 2019 tavaszán még nem teljesen fejeződött be. Az SZTE beszerzési szabályzatának módosítása 2019 nyarára azon kevés APC adminisztrálását is az Egyetemi Könyvtár hatáskörébe utalta, melyek eddig el tudták kerülni a figyelmünket. Így már valóban minden feltétel megteremtődött a hatékony és központosított intézményi Open Access politikához.

10 <http://szerzoknek.ek.szte.hu/tagsagi-szerzodesek/>